

**Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение
«Можайская средняя общеобразовательная школа»**

«Рассмотрено» на заседании МО учителей гуманитарного цикла Протокол № <u>1</u> от « <u>30</u> » <u>08</u> 2023 г. руководитель МО <u>Иванова Д-Х. Б-Д.</u> / <u>Иванова Д-Х. Б-Д.</u> /	«Согласовано» заместитель директора по НМР <u>Ганжурова Д.С.</u> /Ганжурова Д.С./ « <u>01</u> » <u>сентября</u> 2023г.	«Утверждаю» Приказ № <u>616</u> от « <u>01</u> » <u>09</u> 2023г. директор МБОУ «МСОШ» <u>Цыбиков Э.Б.</u> /Цыбиков Э.Б./
--	--	---

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

по родной (бурятской) литературе
(указать предмет, курс, модуль)

Класс 7

Количество часов в год 68

Учитель Ганжурова Дарима Солбоновна

Можайка
2023

1.Тайлбари бэшэг

Буряад хургуулийн 7-дохи класста үзэгдэхэ программа идейнэ, научна, методическа талаараа үе сагайнгаа эрилтэнуудтэ тааруулжа, Буряад Уласай Болбосоролой болон эрдэм ухаанай яаманай дурадхаан «Буряад хургуулийн программа. Буряад литература 5-11 классууд» гэхэн программын ёһоор зохёогдоо. Тус класста шудалан үзэлгэдэ жэл соо 68 саг , неделидэ 2 саг үгтэнэ.

7-дохи класста уран зохеол заалга тухай

Федеральна гүрэнэй хуралсалай стандартын ёһоор литература заалга гол шухала зорилго хадаа хурагшадые Эхэ орондоо үнэн сэхэ байхаар, түрэл арадтаа, тоонто нютагтаа дуратайгаар, тэдэнээрээ ходо омогорхожо ябахаар хүмүжүүлгэ болоно.

Тиимэ тула буряад литератураар 7-дохи классай шэнэлэгдэн хэблэгдэн хуралсалай ном-хрестомати соо уншагшадай, түүхын болон хэлэ бэшэгэй эрдэм шэнжэлэгшэдэй , артистнуудай , искусство шэнжэлэгшэдэй үндэр сэгнэлтэдэ хүртэһэн буряадай уран зохеолшодой, поэдүүдэй, буряад хэлэнэй ба литературын хүгжэлтэдэ нилээд оруулһан мэдээжэ буддын санаартанай түбэд,монгол хэлэнүүдһээ оршуулһан уран зохеолнууд оруулагданхай. Эдэ зохеолнууд долоодохи классай хурагшадта түрэл арадайнгаа түүхэдэ болоһун үйлэ хэрэгүүдые, ажабайдалай жама ёһо ,тэрэнэй олон тоото нюусануудые, байгаалин гое хайхан үзэгдэлнүүдые , хүн зоной хоорондох харилсаа, шажан мүргэлэй нангин хургаалнуудые хайнаар ойлгожо,бодомжолон үзэжэ,тон гүнзэгыгоор хадуун абажа, мүнөө сагай ороо асуудалнуудые ойлгожо абахадань тухатай.

Мүн хурагшадай Эхэ орондоо , түрэл нютагтаа, элинсэг хулинсагайнгаа, уг гарбалайнгаа түүхэдэ , эхэ эсэгэдээ, аха дүүнэртээ, оршон тойронхи байгалидаа тон дуратайгаар , хүндэтэйгоор хүмүүжэхэдэ абахадань ехэхэн туһа хүргэхэ зорилготой.

Программын ёһоор хараалагдаһан зохеолнуудые үзэхэдоо гол нюур-абари зан-дүрэ гэхэн шэглэлээр шэнжэлхэ.Тиихэдэ зохеол соохи нюурнуудай дүрэ задалхадаа, хүнэй шэнжэ шанар, ухаан бодол,дотор сэдхэлэйн байдал шэнжэлжэ хургаха шухала.

Уран зохеолшодой сэдхэлээ ехэтэ хүдэлгэн харуулһан ажабайдалай хүндэ хүшэр асуудалнууд мүнөө үеын сагташые бидэндэ дүтэ,ямаршые сагта тудалдадаг, дайралдадаг ха юм.Эдэ юун бэ гэхэдэ-оршон тойроной хайн ба муу ябадалнууд, эб найрамдал, энхэ амгалан байдал ба үйдхар гашуудал, дайн дажар ба илалтын хүсэн,инаг дуран, буян нүгэл, үнэн сэхэ ябадал ба буруу зам, байгалидаа гамтайгаар хандалга, хүнүүдэй хоорондох харилсаан гэхэ мэтэ болоно.

Уран зохеолнууд соо харуулагдаһан үйлэ хэрэгүүд тухай бодомжолон үзэлгэ хурагшадай ухаан бодолой болбосоролдо, тэдэнэй мэдэсыень гүнзэгырүүлэлгэдэ нилээд тухатай байха гэжэ ханагдана.

Буряад литерагураар хуралсалай гол зорилго хадаа хурагшадые түрэл литературынь ба бүхыдэлхэйн литературын баялигтай, уран хайханайнь онсо шэнжэтэй, гоё хайхантайнь танилсуулга, эстетическэ талаар хурагшадые хүмүүжүүлгэ, уран хайханай бүтээлнүүдые зубоор ойлгожо абалга, тэдэиине зүбоор сэгнэжэ хуралга, гоё хайхание ойлгодог мэдэрэлтэй болголго, бурханай үгэһэн бэлиг талааниие хүгжоолгэ гэхэ мэтэ болоно.

Энэ зорилгы бээлүүлгэ иимэнууд юмэнүүдые хараална :

түрэл буряад литературынгаа ба бүхэдэлхэйн литературын эрхим хайн зохёолнуудые уншалга ба шудалан үзэлгэ;

уран хайханай бүтээлнүүдые бээ даагаад ойлгожо абаха дадал, шадабаритай бололго;

- хүн түрэлтэнэй ба яһаган бүхэнэй ажабайдалда литература тусхай хуури эзэлдэг гэхэн ойлгосо бээлүүлгэ;

- юртэмсэдэ ба искусствада бүхэли зандань хандаха дадал хүгжоолгэ;

- хүнэй олонийтын ба үйлэдбэрийн ажабайдалай бүхы халбаринуудта хэрэглэхэ тусхай уран хайханай, зохёохы түрэлхи бэлиг, эстетическэ мэдэрэл, образноор бодожо хуралга хүгжоолгэ;

- гоё хайхание наринаар, ухаан бодолтойгоор ойлгохо мэдэрэл хүмүүжүүлгэ.

Литературна хуралсалай зорилгын юрэнхы дээрээ бээлүүлэгдэһэниие иимэ туйлалтанууд гэршэлхэ ёһотой:

- уран зохёолнуудыг хурагшадай ехээр уншагчид, тийхэдээ уран зохёолнуудай али бүхы талануудыг ойлгож абадаг болохонийн, уншалгын системэтэй болохонийн, уншалгын хонирхолтой боложо, тэрэнэй хүгжөөж байгчид;
- уран зохёолой идэйнэ ба нравственна удха гүнзэгийг ойлгож абалга (оорын онсо харасатай байлга, уран зохёолой удха ба түхэл үргэнээр ойлголго, бээ даахан зүб сэгнэлтэ үгэлгэ);
- уран хайханай литература тухай хэды шэнээн мэдэсэтэйб (литературын теориин мэдэсэ, уран зохёол шүүлбэри хэхэдээ ба тэрэниин сэгнэхэдээ*уран хайханай литература тухай мэдэсээ хэды шэнээн шадабаритайгаар хэрэглэнэ);
- уран хайханай литература шудалан үзэхэдөө, хэлэ хүгжөөлгын хэды шэнээн шадабаритай, дадалтай болохон байнаб.

Литератураар шэнжэлэн үзэгдэхэ гол түлэб зүйлын хэдаа түрэл ба бэшэ арадуудай литературын зохёолнууд болоно. Тийхэдээ буряад литературын уран зохёолнуудыг шэнжэлэн үзэлгэдэ сагай ехэнхи хуби үгтэхэ. Буряад литературынгаа зохёолнуудыг үзэхэтэйгээ хамта хурагшад бэшэ арадуудай литературын зохёолнуудтай танилсаха зэргэтэй.

Арадай аман зохёолхоо, түрэл ба бэшэ арадуудай литературануудхаа абтахан зохёолнуудыг шудалан үзэхынгоо хажуугаар хурагшад литературын түүхээр ба теорээр уран зохёол шүүлбэрилхэдэ хэрэгтэй мэдэсэнүүдыг ойлгож абаха зэргэтэй. Литературын теорээр үгтэһэн ойлгосонууд хурагшадай наһанда, мэдэсэдэ тааруулагдахан, нэгэ системэтэй болгогдохон байха ёготой. Хурагшад мүн баһа литературна шүүмжэлгын (критикын) ба публицистикын зарим хэрэгтэй, тухатай зохёолнуудыг үзэхэ, стилистикээр, аман ба бэшэмэл хэлэлгээр шадабаритай, дадалтай болохо ёготой.

Литература үзэхэ уедоо хурагшад психологи, этикэ, философи гэхэ мэтэнуудһээ хүн түрэлтэниин ойлгоходо тухатай мэдэсэнүүдыг абаха зэргэтэй.

Литература шэнжэлэн үзэхэдэ мүн баһа эстетикэ, этикэ, түүхэ, этнокультура г.м. талаар мэдэсэнүүд аргагүй ехэ удха шанартай. Философиин бүхы эрдэм наугануудай, искусствын, литературын методологическа үндэһэн болохо һэн тула философээр илангаяа гүнзэгий мэдэсэнүүдыг үгэхыг оролдохо. Гэхэтэй хамта, литература шудалан үзэхэдөө, социально-историческа ба этнокультурна мэдэсэнүүдыг хараадаа абан, тэдэниин хэрэглэхэ гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Литературна хуралсалай гол шэглэлнүүд ба шатанууд

Уран зохёол уншалга, тэрэниин хэдуун абалга, анализ хэлгэ ба тайлбарилга (удха түхэлын элируулгэ), литературын теориин ба литературын түүхын талаар мэдэсэнүүдыг ойлгож абалга, аман ба бэшэмэл хэлэлгэ хүгжөөлгын хүдэлмэринүүд гэхэ мэтэ хурагшадай зохёохы, бээ даагаад хэхэ ажал хүдэлмэринүүдыг урмашуулха, тулхисэ үгэхэ ажал ябуулганууд литературна хуралсалай бүхы шатануудта бэлүүлэгдэхэ, хурагшадай ажал хүдэлмэрин шухала хараа шугамууд болохо зэргэтэй. Тийхэдээ хурагшадай наһа, бэлэдхэл хараадаа абаха. Литературна хуралсалай удхыг элишэлһэн заатагүй хэрэглэгдэхэ эгээн бага хэмжуур.

2. Программын байгуулга ба удха

Оршол (1 час)

хургаалай зохиол (3 час). Р.Номтоев «Аршаанай дүхал». Зохиолой үндэһэн, удха, хургаал, байгуулгын түхэл маяг.

Буряад арадай XVIII-XIX-дэхи зуун жэлэй бэшэмэл зохиолнууд. «Балжан хатан тухай туужа домогууд» (6 час). Туд домог соо буряад арадай уг гарбал тухай хэлэгдэһэниин. Энэ домогто адирхуу удхатай домогуудай дэлгэрһэниин. Иимэ жанрай зохиолнуудай онсо шэнжэ шанар.

В.Юмсунов «Эрдэмтэ соохор моритой Эрилтэй хаан». Ульгэр (7 час). Аман зохиолтой холбоонь. Эрдэмтэ соохор мориной шэдитэ үүргэ. Алтан Шаа Одхон Дангина хоерой дүрэнүүд.

Буряад уран зохиол (13 час) Ирагуу (лирическэ) жанр тухай ойлгосо. Лирическэ зохиолнууд соо хүн тухай юртэмсэ хоерыг зураглалга. Шүүлэгэй уран аргууд (толгой холболго, рифмэ, ритм, эпитет, метафора, олицетворени, аллегория г.м.). Н.Г.Дамдинов «Түрэл хэлэн, түрэхэн дайда».

Шүлэгэй уран аргуудыг шэнжлэх, түрэл хэлэндээ хандалга. Д. А. Улзытуев. «Буряад хэлэн». Авторай зохиохы зам. Д.Улзытуев – буряад уянгын зохиолой жэргэмэл. Б. Батхуу. «Аялгата найхан буряад хэлэмни». Шүлэгэй удха, зэргэсүүлгэ. Д,Ц. Дамбаев «Хүн тухай дуун». Хүн тухай магтаал дуун, шүүмжэлэл хэжэ нураха. Хүнэй дурэ гаргалга. М.Ж.Самбуев «Минии таабай». Шүлэгэй сэдэб, гол удха. Ц.-Д.Х.Хамаев «Худалшан», «Мэхэшэн». Хүнэй абари зан, шэнжэ. М.Ж.Самбуев «Минии таабай». Шүлэгэй сэдэб, гол удха. Ц.-Д.Х.Хамаев «Худалшан», «Мэхэшэн». Хүнэй абари зан, шэнжэ.

Үргэлжлэн зохиол болон гол нюур тухай (27 час) Роман тухай ойлгосо. Ч.Цыдендамбаев «Банзарай хүбүүн Доржо». Романай сюжет байгуулга, геройнуудынь, романай нравственна зүрилдөөн. Творческо практикум. Р. С. Мэрдыеевэй «Доржо Банзаровой портрет» гэнэн зурагаар текст - зураглал бэлдэлгэ. Туужа тухай ойлгосо. Д.О.Батожабайн намтар. «Шалхуу Рабданай хөөрөөнөө» гэнэн зохиолой гол удха. В.Ц.Номтоев «Шагжын хула» туужагаа хэһэг.

Ц.Н.Номтоевой зохиохы зам. «Шагжын хула» гэнэн зохиол тухай. Хөөрөөн тухай ойлгосо. Б.Ябжанов «Хэрмэшэ». Рассказ ба очерк. Зэргэсүүлгэ, геройнуудта характеристикэ үгэхын арга. Портрет ба хэлэн. Хүн ба байгаали. Ж.Тумунов «Талын бүргэд». Уран найханай зохиолнууд соо баатар зоригтониин зураглан харуулалга. Зохиолой герой ба уншалга. Литературна теори.

Поэмэ тухай ойлгосо (5час) Н.Дамдинов «Талын дуун» Творческо практикум: А.Т. Твардовскийн «Василий Теркин» гэнэн поэмэ болон «Талын дуун» гэнэн поэмэнүүдыг зэргэсүүлгэ. Эдэ хоёр авторнуудай онсо шэнжэ харуулалга. Литературна теори. Хошон үгэ болон сатира тухай ойлгосо.

Зүжэг зохиол тухай ойлгосо (13 час). Ц.Г. Шагжин «Будамшуу». Зохиолой фольклорно үндэһинийн. Арадай дундаһаа гараһан геройе шэнэ ёһоор тайлбарилга. Арад зоной сэсэн мэргэн ухаан. Аман зохиолой поэтикэ хэрэглэлгэ. Класһаа гадуур уншалга. Проект «Нютагамнай уран зохиолшод».

3. Нурагшадай мэдэсэ, шадабаридыг табигдаха шухала эрилтэнүүд:

Юрэнхы эрдэм нурулсалай нуруулинуудта үзэхэ уран зохиолнуудыг шэлэн абахада, иимэнууд эрилтэнууд табигдаха ёһотой :

- уран зохиолой удхын ба уран нуруулгын үндэр дээдын шанар (найн талаараа жэшээ боложо үгэхэ зохиолнууд абтаха зэргэтэй);
- уран зохиолой бэшэгдэһэн үе сагайнгаа ба мүнөө үе сагай олонийтын болон литературыг хүгжэлтэдэ оруулха удха шанар;
- уран зохиолой нурагшадые хүмүүжүүлхэ ба болбосоруулха хэрэгтэ оруулха удха шанар;
- уран зохиолой нурагшадай ойлгожо абахада бэлэн байһаниинь;
- уран зохиолой нурагшадай һонирхол түрүүлэн таталга.
- **Нурагшын өөрын хүгжэлтын дүнгүүд (личностные УУД):**
- -өөрынгөө сэдхэлэй байдал түрэл хэлэн дээрээ хэлэхэ
- -оршон тойронхи байгаалиин, тиихэдэ хажуудахи хүнүүдэйнгээ байдал ойлгохо, тэдэндэ өөрынгөө хандаса, хүнүүдыг дэмжэһэнээ, тэдэндэ туһалһанаа түрэл хэлэн дээрэ харуулха
- - хэлээ баян, тодо, уран, сэбэр болгохоёо оролдохо;
- - түрэл орондоо, байгаалидаа дуратай байһанаа, уг гарбалайнгаа утаһа мэдэһэнээ харуулжа шадаха;
- - уншаха, харилсаха дуратай байха;
- - бэшэхэ шадабаритай байха, шагнажа абаад бэшэхэ, зохион бэшэхэ;
- - сэдхэлэйнгээ байдал тухай, тиихэдэ үзэһэн юмэнүүд тухайгаа зохион бэшэхэ;
- - түрэл хэлээ шуудалха эрмэлзэлтэй байха;
- - өөрынгөө хэһэн ажал сэгнэжэ шадаха.
- **Бээ гуримшуулаад ябахы шадабары (регулятивные УУД)**
- -өөрөө хэшээлэй темэ хэлэхэ;
- -багшатай сугтаа нурулсалай проблемнжэ асуудал яажа шийдхэхэ тухайгаа -хөөрэлдэн, тухай түсэб табиха;
- -хэһэн ажалтай түсэбтэй, алгоритмын ёһотой тааруулха, зэргэсүүлхэ, ажалаа шалгаха, сэгнэхэ, зүб болгохо;

- - өөрынгөө, нурагшатай ажал тусхай критеринүүдээр шалгаха, хэр зэргэ шадабаритай болообиб гэжэ элирүүлжэ нураха, критеринүүдые зохёохо.

- **Оршон тойроние шудалха шадабари (познавательные УУД)**

- -тестээр дамжуулагдахан мэдээсэлнүүдэй янза ойлгохо: юн тухай хэлэгдэнэб, гол удхань, идеян ямар бэ?

- -олон ондоо янзын уншалга хэрэглэхэ;

- -ондо ондоо түхэлтэй текстүүд сооһоо (текст, схемэ, хүсэнэг, зураг) сооһоо өөртөө мэдээсэл олохо;

- -анализ, синтез хэхэ;

- -шалтаан хойшолон хоёрой хоорондохол холбоо харуулха;

- -бодомжолхо.

- **Харилсаха шадабари (коммуникативные УУД):**

- - Хэлэлгын зорилгоһоо дулдыдуулан өөрынгөө ханал бодол аман ба бэшэгэй хэлэн дээрэ харуулха

- - хэлэхэ харилсаха зорилгоһоо үндэһэлэн, монолог, диалог хэрэглэжэ шадаха;

- - өөрынгөө ханал бодол, ханамжа хэлэжэ, баталжа шадаха;

- -хүнэй хэлэһые шагнаха, ойлгохо, тиин өөрынгы ханал бодол хубилгахаяа бэлэн байха;

- -ажаябуулга эмхидхэхэдээ, хөөрэлдэжэ, хоорондоо хэлсэжэ, нэгэ ханал бодолдо ерэхэ, асуудалнуудые табиха.

- **Буряад литератураар шадабари (предметные результаты)**

- Нурагшад иимэ юумэнуудые мэдэхэ ёһотой:

- -Үзэһэн зохёолойнгоо автор тухай, номой нэрые;

- - Үзэһэн зохёолойнгоо гол үйлэнуудые (сюжет, геройнууд, тэдэнэй хоорондохол харилсаан тухай;

- -портрет,пейзаж, эпитет, метафора тухай, тэдэнэй онсо янзануудые;

- -программаар хараалагдахан сээжэлдэхэ ёһотой зохёолой хэхэгүүдые ,шүлэгүүдые. Нурагшад иимэ юумэнүүдые хэхэ шадаха ёһотой:

- -уран зохёолшын зохёол соогоо бэшэһэн уран зураглалые хөөрэжэ;

- -үзэжэ байхан зохёолой гол шухала үйлэнүүдые бусад олон юрын үйлэнүүдһээ илгажа;

- -зохёол сохи үйлэнүүдэй болоһон шалтагааниие , сагые, тэрэнэй хойшолонгые элирүүлжэ;

- үзэжэ байхан зохёолой хэлэнэй уран аргуудые, байгаалиин зураглалнуудые текст сооһоо илгажа;

- -зохёолой геройдо оорынь хэхэг,хэрэг, үйлэ, хэлэһэн ханал бодолынь баримталан, характеристикэ үгэжэ;

- -уран зохёол болон хрестомати сорхи текст зүбоор, тодорхойгоор уншажа; -сээжэлдэһэн зохёолоо тодоор, уранаар уншажа;

- -багашаг эпическэ зохёол болоод ехэ зохёолой хэхэгүүдые тобшоор,удхадань дүтэрхыгоор, түүбэрилэн найруулан бэшэжэ;

- -зохёолой герой тухай хөөрэжэ;

- -багахан эпическэ зохёолой удхаар түсэб табижа;

- -өөрынгөө дураар уншаһан зохёол тухайгаа ханамжаяа, ойлгоһоноо өөрынхээрээ хөөрэжэ;

- -уран зураашадай гоё найхан зураг тухай ойлгоһоноо, ханамжаяа хэлэжэ; -« Түрэлхи литература» болоод уншаһан ном соохи тайлбари үгэдэг онһоо

- хэрэглэжэ.

4. Тематическа түсэб

№	Хэшээлэй сэдэб	Сагай хубаари		ЭОР
		Хамта	Шалгалтын хүдэлмэри	
1.	Оршол	1		https://buriadxelen.com/backend/web/burlang/default/info?id=7
2.	Арадай аман зохеол	6		
3.	хургаалай уран зохеол	3		
4.	Буряад арадай XVIII-XIX зуун жэлнүүдэй бэшэмэл зохеолнууд	7	1	
5.	Буряад уран зохеол. Түрэл хэлэн	3	1	
6.	Хүн	48	2	
		68		

Бурагшадай хэрэгсэлнүүд:

1. Буряад литература: 7-дохи класста үзэхэ ном. «Буряад литература» С.А. Ошорова, С.С. Балданова 2018.
2. Буряад литератураар тестнууд.
3. «Булагай эхин» үхибүүдэй хрестомати: Улаан-Үдэ «Бэлиг», 2008он

2. Багшын методическа хэрэгсэлнүүд:

1. «Буряад хэлээр, уншалгаар, буряад литератураар бурагшадай мэдэсэ, шадабари, дадал сэгнэхэ эрилтэ», Д.Ц. Жапова, С.Г. Жапова, 2007
2. Сборник сценариев уроков бурятского языка и литературы. - п. Усть-Ордынский, 2007
Буряад литература. 7-дохи класс. Методическа дурадхалнууд. С.А. Ошорова, С.С. Балданова 2018.
3. Буряад хургуулийн программа. Буряад литература, Улаан-Үдэ «Бэлиг», 2009.
4. Батоев Б-Д Б, Доржиев Д-Н Д, Балданов С.Ж, Ошоров С.Г, Патаева В.Д «Буряад хэлэн болон литератураар дунда хургуулийн хуралсалай заршам» Улаан-Үдэ «БГУ», 2004
5. Будаев С.Д, Жанчипова Ц.С, Буряад литература 5 класста үзэхэ ном: Митупова Д.Х, Улаан-Үдэ «Бэлиг», 2011.
6. Буряад литератураар тестнууд.
7. Дареева О.А, Богомолова О.И, «Путешествуем по Бурятии» Улаан-Үдэ «Бэлиг», 2010.
8. Махатов В.Б «Буряад уран зохёол зааха методико»
9. Номтоева-Дансаранова Ц.Ц «Алтан гурбан үгэ» Улаан-Үдэ «Бэлиг», 2010.
10. 8.Портредүүд. 9.Планшедүүд.
11. 10.Санжадаева Г.С «Новые технологии на уроках литературы»
12. Научно методическое пособие ., Улан-Удэ «Бэлиг», 2006
13. 11.Санжадаева Г.С «Методика анализа художественной прозы» Улан-Удэ, 2008г.
14. 12.Санжадаева Г.С, Пашина Н.В, Казарцева И.В «Уроки литературы в современной школе на основе педагогических технологий» Улан-Удэ, 2007г
15. 13.Хрестоматия «Булагай эхин»
16. 14.Шагдаров Л.Д, Хомонов М.П, «Буряад, ород оньһон, хошоо үгэнүүд» Улаан-Үдэ «Бэлиг», 2008.
17. 15.Буряад хэлэ үзэхэ сахим (электронно ном) 2 хуби

3. Сахим юртэмсын хэрэгсэл:

1. <https://buriadxelen.com/backend/web/burlang/default/index>
2. <https://burlang.ru/>

3. <https://nomoihan.com/>